

Arbeiderbladet. Regnskapet er gjort opp

Nå er det på høy tid at folk her i landet slutter med å snakke og skrive om «landssvikere» og «NS-folk» under ett. Krigen er forbi. Rettsoppgjøret er slutt. NS er oppløst. Spørsmålet er ikke lenger om en mann var nazist under krigen. Spørsmålet er bare om han er det den dag i dag.

De som måtte stå til rette under oppgjøret etter krigen, danner ikke noen samlet gruppe i dag. På den ene siden har vi dem som er klar over at de var inne på en gal vei, og alle de som har avskrevet fortiden — både krigen og rettsoppgjøret som fulgte.

De har bare én eneste tanke — å komme i gang med et nytt liv, å få arbeide og leve i fred som alminnelige mennesker, å stå i et godt forhold til naboer og arbeidskamerater og slektninger, å føle seg hjemme igjen blant nordmenn, og å sørge for at barna får vokse opp som sunne og alminnelige unger.

Vi tror at på denne veien er det store flertallet slått inn, og for titusener er den blitt veien til livet.

Men på den motsatte ytterfløyen står små grupper av personer som i sitt syn og sitt stemningsliv er fullblods nazister den dag i dag. Denne gruppen flyter sammen med en annen — kverulantene som lever for å få «oppreisning» og hevn, for å få omgjort den dommen folket felte under og etter krigen, og for å få ram på de landsmenn som ledet hjemmefronten under krigen og rettsoppgjøret etter krigen.

Det store flertallet av de tidligere NS-medlemmene hører vi lite til. Langsomt, men sikkert finner de tilbake til livet — et normalt liv. Det er den lille gruppen av uforsonlige som danner organisasjoner, utgir trykksaker og sprer ondskinnede rykter og injurier. Når de får noen av oss til å skjelle sint om «landssvikernes» og «NS-folkens» i sin alminnelighet, da hjelper vi nettopp dette fåtallet av aggressive gjengangere fra den vonde tiden vi nå er ferdig med.

Hvilken skade kan disse kamouflerte nazistklikekne gjøre? Det er ingen fare for at de kan forvirre begrepene hos folk flest. De kan ikke få skrevet om krigens historie og rokket ved folkedommen over NS. Når de retter propagandaen mot den store offentligheten, da kan vi ta den med stor ro.

Men vi må regne med at de vil prøve å få oversikt over gamle NS-medlemmer rundt om i distriktene, og å få tak i dem. De vil appellere til det som fins av bitterhet og gammel solidaritet. De kan forstyrre freden for de mange som nå vil ha fred for enhver pris,

og de kan nok trekke med seg noen av de vaklende og urolige som ennå ikke fullt ut har forsonet seg med samfunnet og funnet seg til rette.

Hva kan vi gjøre?

Overfor NS stilte vi oss to oppgaver i 1945. Den ene var å slå fast ved lov og dom at ingen ustraffet kunne svikte landet og folket. Det skjedde ved rettsoppgjøret. Den andre oppgaven var å vinne så mange som mulig tilbake for samfunnet.

Mange mente at nettopp rettsoppgjøret ville gjøre det vanskelig å løse denne andre oppgaven. Det er vi slett ikke så sikre på. Folk flest ville hatt mindre lett for å glemme og tilgi, hvis de ikke etter det rettslige oppgjøret kunne sagt: nå er vi endelig ferdig med det, og vi snakker ikke mer om det.

«Medlidenhets-kampanjer» mot rettsoppgjøret virker mot sin hensikt. De overbeviser ikke folk flest, og de gir næring til propagandaen fra de uheldredelige nazistene og kverulantene.

Men i vår daglige ferd, på arbeidsplassen og i nabolaget, kan vi vise vennlighet, hjelpsomhet og forståelse. De som lar oss i fred og selv vil ha fred, skal vi la være i fred. Og vi skal gi plass blant oss for dem som trenger fellesskap og litt vennskap og menneskelig varme. De skal ikke behøve å fryse i ensomhet.

Vårt inntrykk er at folk flest har tatt en slik sunn og riktig holdning. Og de gode resultatene ser vi tydelig, kanskje tydeligst på bygdene, der forholdene er mest gjennomskjulte. Men det samme skjer også i byene. De styggeste sårene krigen ga oss holder på å gro igjen.

Men nettopp fordi vi så gjerne vil gjøre livet levelig for den store massen av folk som var våre fiender under krigen, må vi være helt klar over at det fins en rest av uheldredelige og uforsonlige. Det er de som bråker, mens de andre vil ha fred.

Men ett argument kunne kanskje gjøre inntrykk på dem også? Mange av dem er foreldre.

Like etter krigen var vi litt redd for at barn av tidligere NS-medlemmer skulle li vondt blant lekekamerater og skolekameratene. Men slik er det slett ikke gått. Det er ikke på gata og skolen disse barna risikerer å møte vansker som kan formørke livet for dem. Det er i hjemmene de kan bli forgiftet og uheldige — dersom foreldrene lever i en tett, innestengt, trykkende luft fylt av bitterhet, hat, hevtanker og ensomhet.

etter.

Under budsjettbehandlingen i Oslo bystyre opplevde byens velgere en høyre-kommunistisk front som ville fått flertall i bystyret hvis kommunistgruppen hadde holdt sammen. En episode? Kanskje det, men den er ikke enestående.

Nord-Norge planen møtte sterk motstand fra borgerlig hold, og sammen med den øvrige industrireisningen var den gjenstand for sterk kritikk fra de borgerlige partier under den store debatten om Sundalsøra. Leirfall fikk støtte av nesten hele opposisjonen for sitt syn, som gikk ut på at 70 millioner burde brukes til kommunikasjoner skogbruk og jordbruk, særlig med henblikk på Nord-Norge, isteden for til et aluminiumsverk. Aftenposten og Morgenbladet var nester flittigere enn Nationen med å understreke den store betydning av det nord-norske jordbruk, fisket og skogreisningen.

Nå har de fått støtte fra kommunistene i Nord-Norge. Kommunistenes avis i Narvik, Nordland Arbeiderblad, som for anledningen blir stert i «Friheten», går helt og fullt inn for det borgerlige syn som led nederlag i Stortinget. Vi trenger ikke de nye industrier, skriver avisen, men bedre utvikling av kommunikasjoner, jordbruk og fiske.

Veier og kommunikasjoner, nydyrking og bureisningsbruk, maskinstasjoner og silobygging, meierier og slaktehus, fryse- og kjøleanlegg, gjødselkummer, vann og strøm, og ikke minst boligbygging, som motvekt mot blant annet turberkulosen, som her er verre i vår landsdel enn ellers i landet. Til alt dette trengs billige lån, forhysselse av nydyrkningsbidrag og buskapsreisningslån. Investeringer av penger til fellesreiser og maskinstasjoner og til bygging av meierier, fryse- og kjøleanlegg osv.

Det kunne like godt vært skrevet eller sagt av en av de borgerlige representanter i Stortinget.

Alle vet at Nord-Norge trenger å utvikle sine kommunikasjoner. V. er også klar over at jordbruket nordpå bør bygges ut og at moderniseringen og rasjonaliseringer må fortsette innen fiskerieringen. Alt dette går inn som et ledd i Nord-Norge planen. Men for å gi landsdelen en sterkere og bedre balansert økonomi må det også reises industri som kan gi tusenvis av ledige arbeid og øke avsetningsmulighetene for jordbruket. Vi er så heldige at Nord-Norge har naturlige forutsetninger for ny industri, for her finnes både malm og elektrisk kraft.

Kommunistene går av lett forståelige grunner imot en mer harmonisk økonomisk utbygging av Nord-Norge. Nød og arbeidsløshet betyr politisk kapital for dem. Deres syn faller også sammen med målet for kommunistenes internasjonale politikk: Et svakt Vest-Europa, med utilstrekkelig økonomisk grunnlag.

Skulle ikke dette gi den borgerlige opposisjonen noe å tenke på? Den kan umulig ha de samme interesser som kommunistene. Men i praksis møtes opposisjonen, både den til høyre og den til venstre. I Oslo bystyre kan det virke forbausende og innby til munter ironi. Når det gjelder en stor nasjonal oppgave som utbyggingen av Nord-Norge blir det mer alvorlig.

100230